

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת
ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812-02 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש ז' סיון תש"פ: הדלקת נרות: ירושלים 7:03 תל-אביב: 7:18 חיפה 7:11 מוצאי שבת: ירושלים: 8:21 תל-אביב: 8:23 חיפה: 8:25 ר"ת: 8:55

פרשת נשא להקדים שלום

מדה טובה להקדים שלום לכל אדם [ואפילו לנכרי]!

נלמד, בדרך רמוז, מהפסוק: "וישם לך שלום" (פרק ו-כו).

וכתב בעל הטורים: "שלום" בגימטריה "עשו". לרמז: "הוי מקדים שלום לכל אדם ואפילו בשלום נכרי". וכפי ששנו חז"ל במשנה: "הוי מקדים שלום כל אדם" (אבות פ"ד - טו). ופירשו רש"י והרע"ב: ואפילו נכרי בשוק, מפני דרכי שלום, כדאמרין לא קדמני אדם בשלום ואפילו עכו"ם בשוק. והגר"א זצ"ל למד זאת מהפסוק: "בקש שלום ורדפהו" (תהלים לד-טו)

את אמרת התנא "והוי מקדים בשלום כל אדם", ביאר המהר"ל זצ"ל (בדרך חיים) כי ראוי להקדים שלום לכל אדם בין אם הוא רשע ובין אם אינו רשע. כי אדם שאינו רשע פשוט שצריך להקדים לו שלום. אלא אפילו לרשע יקדים שלום. שכן אם לא יקדים לו שלום, הרי הרשע אינו מחזיק עצמו רשע, ואם לא יקדים לו שלום, יחשוב הרשע שהוא מבזה את הבריות ואין הבריות נחשבות אצלו. לפיכך יקדים שלום אף לו.

אלא שמוסיף המהר"ל ושואל: היאך זה שצריך להקדים ברכת שלום לרשע הרי סוף סוף נמצא מברך את הרשע? ומיישב המהר"ל עפ"י דברי חז"ל (סוטה מא:): מותר להחניף לרשעים בעולם הזה שנאמר (ישעיה לב-ה) ולא יאמר עוד לנבל נדיב וגו', מכלל דבעולם הזה יאמר. ומה שכתוב "אין שלום לרשעים אמר ה'" אין זה אמור בעוה"ז כמבואר בגמרא (שבת קנא:): שהוא נאמר על נפש הרשעים לאחר מיתה, אבל בעולם הזה יש שלום לרשעים.

לעומת זאת, כתב בשו"ת באר שבע (סימן נט) שכאשר מזדמן לומר "שלום" לנכרי, ראוי שיכוון את ברכת ה"שלום" לשמים, וכן מובא בספר "אגרא דפרקא" (אות קסה) שאם צריך לומר שלום לנכרי, רשאי לכוון זאת להקב"ה. ואף שהגוי חושב שנותן לו שלום, אין בזה חשש של גניבת דעת. אבל אם כוונתו ליתן שלום לחברו, ומראה כאילו נותן שלום לגוי והגוי חושב שנתן לו שלום, יש בזה איסור משום גניבת דעת.

הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל ציין בספרו (עלי שור ח"א) כי פעמים רבות, העדר פעולה קלה כ"הקדמת שלום" יכולה להיות גורם משמעותי להפרעה במערכת יחסי הידידות בין איש לרעהו: כך דרכו של עולם, הרב מצפה לתלמידו שיתקרב אליו ויציע לו ספיקותיו ובעיותיו. ואף התלמיד מצידו מחכה לרבו שיפתח לו פתח ויקרבו. או: רב מצפה שעדתו תשאל לעצתו ותסור למשמעתו, ואילו העדה ממתינה ליוזמת הרב שיהא הוא מעורב ומקושר עמם, ובנתיים הולכת ומתרחבת ביניהם תהום. ובאמת לא חסר בכל אלו אלא אותו יסוד ומושכל ראשון: "הוי מקדים בשלום כל אדם".

"אשרי מי שנתן לו שלום..."

מעשה נורא סיפר אחד מגדולי תלמידי החתם סופר בהספד שנשא על בנו אשר ל"ע נפטר על פניו. וכך סיפר: "לומדים היינו לפני רבינו החתם סופר. והנה נכנס לבית המדרש איש גוף ומכוער מאוד. החתם סופר, בעומק עיניו בגמרא, לא הבחין בו. אך אנו, היו כאלו שנתנו לו שלום כדרך שיש לכבד כל אורת. והיו כאלו שהתעלמו ממנו, והיו שלעגו לו. אני - מספר האב השכול - קמתי לקדמו בשלום, אבל משראיתי את חברי שסבבוהו, לא נדחקתי ושבתי למקומי".

כעבור מספר דקות נשא החתם סופר את עיניו וראה את האיש. מיד קם ממקומו והקדים לו שלום בחיבה. הוא הכניסו לחדר הפנימי והתעכב עמו שם שעה ארוכה. כשיצא ליוה את האורח החוצה.

"שב החתם סופר לבית המדרש וחקר: "האם נתתם לו שלום?" ומיד הוסיף: "אשרי מי שנתן לו שלום והחזיר לו שלום!" ממבט פנינו הנדהמות הבין החתם סופר את התשובה ואמר: "אלו שנתנו לו שלום, יהיו מורי הוראות בישראל. אלו שהתעלמו ממנו ולא נתנו לו שלום, יסבלו צער גידול בנים. ואלו ששחקו ולעגו לו, יצאו לתרבות רעה!"

ואני שבקשתי לתת לו שלום - סיים האבא את סיפורו, כשדמעות זולגות מעיניו - "אך לא הייתי נחוש בכך, נדחה לי צער גידול בנים עד עתה..."

הגדת החת"ס

מקדים שלום לכל אדם...

הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל היה מקדים שלום לכל אדם. זקנים ונערים, ואף למנקי הרחוב. ומעשה באדם סר וזועף, נרגן ורוטן שכאשר קידמו רבי בן ציון בשלום, היה נוהם בזעף. מקדיר פניו במירמור. אך רבי בן ציון המשיך בשלו לדרוש בשלומו.

טענו לרבי בן ציון: "אם אינו משיב שלום נחשב כגזלן (ברכות ו): ונמצא שרבינו מכשילו..." חייך והשיב: "אם משום כך, הרי שה"שלום" שלי הוא בגדר "אבידה מדעת" ואיני מחטיאו באי השבתו..."

סוף דבר: אותו אדם 'נשבר', והחל להשיב שלום, ואף חייך נוכח הארת פני רבי בן ציון, והפך לאדם אחר...
יגילו במלכם

עלון "איש לרעהו" פרשת נשא הוקדש לעילוי נשמת
הרה"ג רבי סלימאן בן רבי דוד ששון זצ"ל
נפטר ז' סיון, ת.נ.צ.ב.ה.

מצוה להשכין שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו!

נלמד מהפסוק: "וכתב את האלות האלה... ומחה אל מי המרים" (פרק ה-כג)

ודרשו חז"ל במדרש: גדול השלום שהשם שנכתב בקדושה, אמר הקב"ה, ימחה על המים בשביל להטיל שלום בין איש לאשתו (מד"ר פרק יא). ומובא מהמהר"ל ז"ל: לכן התירה התורה מחיקת השם, כי על ידי מחיקה זו נעשה שלום בין איש לאשתו, והרי איש ואשה שכינה ביניהם, ממילא נמצא שבמחיקת השם אין כאן דחיקת השכינה, אלא אדרבה, השראת השכינה.

חז"ל מספרים בגמרא (נדרים סו:) על אדם שאמר לאשתו יאסר עליך בנדר להנות ממני עד שתנני לטעום מתבשילך לרבי יהודה ולרבי שמעון. עשתה כן האשה ונתנה לרבי יהודה והוא זילזל בכבודו וטעם מתבשילה, ונימוקו עמו מק"ו: ומה אם לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה ששמו של הקב"ה שנכתב בקדושה ימחה על המים המאריים [אף שאין ודאות שמחיקה זו אכן תגרום להשכנת שלום]. כל שכן אני שעל ידי שאטעום מתבשיל האשה וודאי שיחזור השלום לשכון ביניהם שצריך אני לעשות כן. ואולם רבי שמעון לא רצה לטעום משום שסבר שהבעל מזלזל בכבוד חכמים ואסור לאפשר לו זאת.

ואולם עדיין יש להבין בדעת רבי יהודה הרי גורם בזה לזילזול בכבוד חכמים, שזה גם עוון חמור ביותר ומדוע איפשר זאת?!

ויתכן לבאר טעמו של רבי יהודה, כי למען האמת כוונת הבעל לא היתה להקל בכבוד חכמים, חלילה, אלא שחשד על כשרות בישולה של אשתו ולכן הדירה מהנאתו עד שתטעים את התבשיל לרבי יהודה ולרבי שמעון, ומכך יידע שהתבשיל כשר ויכול גם הוא לאכול. ורבי יהודה הכיר באשה שהיא צדקנית ומעיקר הדין המאכל מותר אלא שיש דעה האוסרת, ויש לחוש להחמיר. ולמד ק"ו מסוטה שאם התיר הכתוב מחיקת שם ה' כדי לעשות שלום בין איש לאשתו, כ"ש שיש להתיר כאן את המאכל בשביל שלום בית.

באופן אחר ביאר הגה"צ **רבי זונדל קרויזר** זצ"ל (בספרו **אור החמה**) את סברת רבי יהודה, שהרי מצינו מבואר בגמרא (נדרים מט:): שרבי יהודה לא רצה להנות מהעולם הזה, וכוונת הבעל היתה שכן יהנה מהתבשיל שבשלה אשתו. ולכן הדירה על מנת כן. ואז עשה רבי יהודה ק"ו מקדושת שמו של הקב"ה שהתירה התורה למוחקו בשביל השכנת שלום, א"כ אני על אחת כמה וכמה רשאי לרדת ממדריגתי זו ולהנות בשביל השכנת שלום.

ידועה הקושיה: פסוק אחד אומר "מצא אשה מצא טוב" (משלי יט) ופסוק אחד אומר "ומוצא אני מר ממות את האשה". (קהלת ז-כג) ולכאורה ישנה סתירה בין הפסוקים?!

והתשובה לכך מביא **הבן יהוידע**: האשה צריכה להיות נכנעת לבעלה, שלא תחשוב עצמה שוה אליו במעלה, אלא תחשוב עצמה חצי ממנו במעלה. שאם תחשוב עצמה שוה אליו, הרי זו מרה כלענה, ואשר לכן הטיל הקב"ה יו"ד באיש, וה"א באשה, שהיא חצי ממספר יו"ד, להורות, שצריך שהאשה תחשוב עצמה חצי ממעלת בעלה. אבל אשר רעה שחושבת עצמה שוה אליו, אינה רואה עצמה בשם "אשה" אלא בשם "האשה" בתוספת ה', כדי להשלים חסרונה להיות שוה עם בעלה שיש לו אות יו"ד.

לפיז מיושבים הפסוקים, שהפסוק הראשון "מצא אשה מצא טוב" מדבר על מי שרואה עצמה בשם "אשה" שהיא פחות משם "איש", ועל כן, מי שרוצה אשה כזו שמחשיבה עצמה פחות מבעלה, אזי "מצא טוב" - אך הפסוק השני מדבר על מי שרואה עצמה בשם "האשה" בתוספת ה' כי משווה עצמה לבעלה ולא מרגישה פחותה ממנו, על כן המוצא את "האשה" הוא מוצא "מר ממות".

רבינו יוסף חיים מבגדד זצ"ל מוסיף ומבאר בדרך זו את מאמר התנא (אבות פ"א) "ואל תרבה שיחה עם האשה". כלומר: אל תרבה שיחה ובקשת עצה מאשה כזו הרואה עצמה בשם "האשה" שמשווה עצמה לבעל, אלא התרחק ממנה. וזהו שאמרו חז"ל (ב"מ נט.) "איתתך גוצא גחין ותלחש לה" - אם אשתך רואה עצמה פחותה ונמוכה ממך במעלה, אזי "גחין ולחיש לה" - לבקש ממנה עיצה כי עליה נאמר "מצא אשה מצא טוב".

"במילי דעלמא שמע בקולה"...

הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל היה תופס מדתו של אהרן הכהן, אוהב שלום ורודף שלום, עושה שלום בין איש לאשתו ובין אדם לחברו.

כאשר נוכח רבי יוסף חיים כי הריב על דברים של מה בכך, היה משמיע מספר דברי תוכחה לבעל וכך היה אומר לו: "האם הנך חושב שאתה פטור ממצוה זו של השכנת שלום בין איש לאשתו... וכי רק עלי מוטלת מצוה זו. לך נא אל אשתך ושמע בקולה, כי במילי דעלמא יש לעשות את רצון האשה, ובלבד שישרור שלום ואחורה בבית". עפ"י רוב היה די בזה כדי שיחזור השלום לשרור.

חכמת חיים

"מה כי תלין עליו..."

דרכו של הגאון **רבי בן ציון אבא שאול** זצ"ל היה לעודד ולפייס בני זוג שבאו אליו להתלונן בענין שלום בית. ומעשה שבא לפניו אחד מבני הזוג וטען כי השני רגזן ועצבני, אמר לו רבי בן ציון:

"התבוננתי וראיתי שכמעט תמיד אחד מבני הזוג אדם רגוע ואילו השני עצבני. אם האשה רגועה, הבעל עצבני. אם האשה עצבנית, הבעל רגוע. אם שניהם יהיה רגונים זה לא טוב, כי אז אש תהיה בבית... ואם שניהם יהיו רגועים, זה גם לא טוב... שכן מי יקום כלילה כשהילד יצרח"... ואז היה רבי בן ציון פונה למתלונן ואומר: "הרי מה שהצד השני רגזן זה בגללך, שאתה אדם רגוע, ומה כי תלין עליו..."

מתוך מאמר - תשס"ח

למנוע נזק מהילדים...

פעם התקשר הגאון **רבי שלמה זלמן אויערבאך** זצ"ל, בערב יום כיפור אחר הצהריים, לאברך שהתעסק בעניני שלום בית, וביקש ממנו שיקבל לביתו את אחד מבוגרי הישיבה שהוא עומד בראשה, ויעזור לו בנושא של שלום בית. כאשר הביע הלה את פליאתו על עיתוי הבקשה, התנצל רבי שלמה זלמן באומר:

"אם אפשר לעזור בעניני שלום בית, אסור להזניח זאת אפילו למשך יום אחד. שכן הנזק שעלול להגרם לילדים הוא נורא". כאן התחיל רבי שלמן זלמן לבכות והוסיף: "אנא, קבל אותנו עוד לפני התקדש ליל "כל נדרי", וזו תהיה לך ולמשפחתך סגולה לזכות בדין".

במחיצתם

בחביבות, בנועים ובחכמה...

דוגמא של הנהגה עדינה ומתחשבת המבטיחה שלום בית, במעשה שלפנינו: העיד בנו של הגאון **רבי ניסים קרליץ** זצ"ל שכל הנהגת הבית, בביתו של פוסק הדור עפ"י ההלכה, היתה בחביבות ובנועים, בחכמה ובפשטות, ולא בכח ובהקפדה. והביא דוגמא לכך:

בפוסקים יש דיון, האם הנשים תברכנה "שהחינו" בליל יו"ט בהדלקת נרות, או לא ויענו "אמן" בברכת "שהחינו" של הקידוש. רבי ניסים צידד להלכה שלא יברכו בהדלקת הנרות, ובפוסקים כתבו שאין למחות במברכות כי כך נוהגות הרבה.

ופעם נשאל רבי ניסים כיצד נוהגת הרבנית לעשות. והשיב שהיא אכן מברכת. ושאלוהו הרי דעתו ברורה שאין לברך? והשיב: "אם היא היתה שואלת אותי, הייתי מורה לה שלא לברך, אבל מעולם לא עלה על דעתי לשאול, כי נהגה כפי שאמא שלה נהגה"... וזה אומר שרבי ניסים גם הוא לא עלה מעולם על דעתו להעיר לה, אף שלבטח היתה שמחה לעשות כשיטתו. זו היתה דרכו.

הלמות עמלים

להרגיש בצערו של הזולת ולדאוג לצרכיו כמו לצרכי עצמו!

נלמד מהפסוק: "ביום מלאת ימי נזרו יביא אותו" (פרק ו-יג)

וכתב רש"י: "יביא אותו" - יביא את עצמו. ותמה המשך חכמה: מה פשר הלשון "יביא את עצמו"? ומדוע לא נאמר "ביום מלאת ימי נזרו יבוא"? הוא מותיב והוא מפרק: למען האמת הרי כל תכליתה של הנזירות, לבטל תאוותיו ונטיות לבו של הנזיר ולכבוש את אנוכיותו, ואם אכן מגיע למצב כזה בו מסוגל לראות את עניניו באותו מבט שרואה את עניני הזולת, היינו שלא מרגיש נטיה כלשהי לעצמו יותר מאשר לזולתו, אות הוא כי הושלמה נזירותו והושגה מטרתה, ואז בודאי שייך אצלו הביטוי "יביא את עצמו" שכן כעת מביא הוא את עצמו, כאילו מביא אדם אחר זולתו.

רעיון זה של המשך חכמה מאלפינו בינה להכיר תכונתו האנוכית של האדם שהיא הגורמת לרדיפה אחר התאוות, ולעומתה, הנזירות מסייעת לאדם לעקור מלבו תכונה זו ולהעמידו במקום שיכול לצאת ממסגרתו הפרטית ולראות את צרכי זולתו, ומתוך כך יזכה לאחת מקניני התורה: להיות "נושא בעול עם חברו".

בימים הללו של קבלת התורה, מתחזק עם ישראל במ"ח קניני התורה. וזה אכן הזמן הראוי והמסוגל לזכות לכך. והנה אחד ממ"ח קניני התורה הוא כאמור "נושא בעול עם חברו" (אבות פ"ו-ו). וצריך ביאור: מה שייכת מדה זו שהיא "בין אדם לחברו" להצלחה בקנין התורה?

אלא למען האמת, כדי לקנות את התורה נדרשת מן האדם הקרבה עצמית. הרי אומר: לוותר מהנאותיו ונוחיותו למען לימוד התורה, כפי שכתב הרמב"ם (עפ"י ברכות סג): "אין דברי תורה מתקיימין במי שמרפה עצמו עליהן ולא באלו שלומדין מתוך עידון... אלא במי שממית עצמו עליהן ומצער גופו תמיד".

מענה מובן, כי מי שמסוגל לשאת בעול עם חברו, מעיד על עצמו שמצליח לגבור על טבעו ה"אנוכי". ולוותר על נוחיותו והנאותיו למען הזולת. אדם שסיגל לעצמו תכונה זו כלפי הזולת יוכל לעשות זאת גם ביחס ללימוד התורה. וממילא בכך תקנה לו התורה.

ואכן, כך אמנם הבין החזון איש את אמרת רבי עקיבא "ואהבת לרעך כמוך" - זה כלל גדול בתורה, היינו לכל מצוות התורה. ומדוע. לפי שאדם המוכן והמסוגל לוותר משלו לזולת, הריהו מוכן ומסוגל "לוותר" משלו גם להקב"ה...

וכשאדם משיג מעלה זו של "נושא בעול עם חברו", מקבל סיעתא דשמיא מיוחדת להצליח בעניניו הפרטיים. וכמו שדרש בעל החידושי הרי"ם בפסוק (שמות י-כג) "ויהי חושך אפילה... לא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו שלושת ימים" - החושך הכי גדול הוא "לא ראו איש את אחיו" - כשאחד לא רואה בצרת חברו וממילא אינו עוזר לו. ומה התוצאה? שגם הוא בעצמו אינו יכול לזוז ממקומו - "ולא קמו איש מתחתיו".

לעומת זאת, כשאדם כן רואה את חברו ומסייע לו, בזה מועיל גם לעצמו, כפי שדרש בעל השפת אמת, בפסוק "הקם תקים עמו" (דברים כב-ד) כלומר: תקומתו של אדם תהיה "עמו" - עם הסיוע לזולתו...

וכבר הארכנו בעבר שגדר "נשיאה בעול" הוא להרגיש שצרת חברו היא בעצם צרתו שלו ממש. עד כדי כך, שכאשר מתפלל על צרת חברו אומר בצדק את הפסוק "אשפוך לפניו שיחי צרתי לפניו אגיד". [וכך מובנת גם אמרת חז"ל (ב"ק צב). "המתפלל על חברו והוא צריך לאותו דבר" - היינו משום שמרגיש שזו צרתו שלו].

וחשבנו לומר נפקא מינה לדינא, מתוך הבנה זו, לענין דיון מעניין שהיה בין גדולי עולם, בין הגרא"ל שטיינמן זצ"ל ובין יבלחט"א הגאון רבי חיים קנייבסקי. כפי שסיפר חתנו של רבי חיים, הגאון רבי אלעזר דוד אפשטיין שליט"א, שהיה מעשה בעשיר שהחזיק אברך בממונו. יום אחד ירד העשיר מנכסיו. נכנס העשיר למעונו של רבי חיים ושאל: אם יחזיק את האברך רק להוצאות השבת, האם זה יחשב בשבילו בכלל הוצאות שבת שקצובים לאדם ואינם על חשבוננו? והשיב רבי חיים, שהוצאות שבת זה דוקא הוצאות שבת של האדם עצמו!

ואולם כשהגיעה השאלה בפני הרב שטיינמן, השיב שהוצאות שבת של האברך יכולים להכלל גם בהוצאות שבת של העשיר, כי "איך אני יכול לאכול סעודת שבת כשלשני אני? נמצא שאלו הוצאות סעודת שבת שלי!" וזה כמובן רק אם העשיר אכן מרגיש שצערו של האברך הוא הצער שלו ממש...

צרתם - זו צרתו האישית...

מדת הנשיאה בעול של ראש ישיבת סערט-ויזניץ בעל ה"ברכת משה" זצ"ל היתה לשם דבר. סיפר אחד מתלמידיו הרבים: "כאשר אחד מבני אושפיז בבית החולים מיהר ראש הישיבה להגיע בעצמו לבית החולים ולדאוג לשלומו של הילד. הוא דיבר עם הרופאים, בירר ויעץ, דאג והרגיע. עד כדי כך שהיה מי ששאל אותו: האם הילד הזה הוא בנו יחידו של ראש הישיבה, מרוב הדאגה שהוא דואג לו..."

והיה אירוע שחסידי סערט-ויזניץ לא ישכחו: בערב יום כיפור שנת תשל"ד, מספר אברכים שבאו במיוחד לשהות ביום הקדוש בבית מדרשו של ה"חכמת אליעזר" נקלעו לתאונת דרכים. אחדים מהם נפצעו והובהלו לבית החולים רמב"ם בחיפה.

והנה בשעה מאוחרת, סמוך לכניסת היום הקדוש, נדהמו האברכים לראות את ראש הישיבה מופיע בהדרו בשערי בית החולים. בשעה שבביתו אכלו את הסעודה המפסקת הוא רץ ממחלקה למחלקה ומרופא למשנהו לברר אודות מצבם של האברכים ודרגת פציעתם, משהבין שהפציעות לא קשות הוא דרש מהנהלת בית החולים להענות לבקשתם של הפצועים ולשחררם לאלתר על מנת שיוכלו לשהות ביום המקודש בשנה, בתוככי בית המדרש ולא בין המכשירים המצפצפים.

לא קל היה המיקוח עם הצוות הרפואי. רק לאחר הפצרות רבות ורק לאחר שחתם ראש הישיבה שהוא לוקח אחריות על בריאותם, שוחררו האברכים ועלו יחד עם ראש הישיבה לרמת ויזניץ בחיפה, לשם הגיעו דקות ספורות לפני "כל נדרי".

מתוך מאמר לזכרו.

דמעות של נשיאה בעול...

יום אחד נכנס הגרא"צ טויב שליט"א למעונו של הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א וסח בפניו את המעשה הבא: "פעם שאלתי את רבינו הגרא"מ שך זצ"ל, מדוע לעולם אינו יוצא למנוחה בימי בין הזמנים והרי ממילא בתקופה זו אינו מוסר שיעורים בישיבה!?"

"השיב לי הרב שך: לאנשים יש צרות רבות. אני יושב בביתי ובאים לבקש עזרה ותושיה, לחלק אני עוזר, ולחלק גדול מהם איני יכול לעזור, אבל בכ"ז עצם הדבר שיש להם היכן לשפוך את הלב, קצת מנחם אותם. אם אסע לנופש ולא אהיה בביתי ויבואו אנשים ולא ימצאו אותי בבית, הרי המועקה תשאר במקומה... איך אני יכול לעשות זאת!?"

כששמע רבי חיים את המעשה הודיע מיד: "אם כך, מעתה ואילך אנחנו לא נוסעים יותר בימי בין הזמנים (וכמנהגו לנסוע לצפת). נשארים כאן כדי לעזור לאנשים לשאת את סבלם בבואם לכאן..."

ומעשה מופלא סיפר הצדיק רבי דן סגל שליט"א על הרב שך: פעם הגיע זוג שזה מספר שנים לא זכה לילדים, וביקש מרבי דן סגל שישגם להרב שך ויבקש עליהם רחמים לישועה. הלך רבי דן להרב שך וסיפר לו על צרתם של בני הזוג. הרב שך היה אז באמצע לימודו.

מיד כששמע הרב שך, לבש את מעילו וכובעו, לקח סידור ופתחו והחל לשיר מתוכו את הפיוט "ק-ה רבון עולם ועלמיה".... והיה שר ובוכה בהתרגשות. כשהגיע למילים "לא יעול גבורתך בחושבניא", כאילו נפתח סקר של דמעות. ובתוך כך הסביר: אדם לא יכול להגיע לחשבונות של הקב"ה עם הגבורה שלו!"

וכך המשיך בדמעות עד לסיום הפיוט ואז הפטיר "בזכות זו שהתחזקנו עתה באמונה. אזי בעז"ה תוך שנה יושעו בני הזוג הללו ויהיו להם ילדים".... וכך הוה.

הלמות עמלים

זמי בעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

"זהחזקת בו..."

האכסניה של ר' שיע איזיקוביץ. אולי פה יודעים משהו?

"לא" עדכן אותם בעל האכסניה "לייבל כלל לא תכנן להגיע היום למקום מגוריו של טוקצ'ינסקי. הוא התכוון לתפוס רכבת-מהירה. לאן? אין לי מושג!"

הנוכל נמלט עם הכסף! - קלטו מיידית השניים...

מיהרו לתחנת הרכבת האזורית קְשָׁדִים-משחת. מי יודע. אולי עוד יצליחו לתפוס את הברנש. הם הגיעו בשנייה האחרונה: לייבל כבר עמד עם רגל אחת על המדרגה של הרכבת. מאט'ס משך אותו בְּרוֹרְס. לייבל נדהם וגמגם: אמא... ילדים רעבים... אמריקה...

מסתבר שלייבל מתכנן כבר מזמן להגר לארה"ב, מה שהיה חסר לו זה רק כסף. משנפלה לידו ההזדמנות, לא המתין רגע אחד מיותר ויצא לדרך.

באכסניה של איזיקוביץ, לשם חזרו איתו, הצליח לייבל "לשחזר" 96 רובל בלבד. ארבעה הוא כבר בזבז על כרטיס הרכבת. הכסף היה תלוי על צווארו, כמו קמיע לישועה...

* * *

איזה עונש מגיע לברנש?

מאט'ס וטוקצ'ינסקי ערכו דיון-חירום, בתומה הוחלט לטפל בו בשני שלבים.

שלב ראשון: לשחרר את לייבל בלא לערב את גורמי הקהילה היהודית, וכמובן שלא את המשטרה הגויית.

את השלב השני הם דחו קצת, אך לא ארך הזמן ולייבל קיבל מהם את כל הסכום הנצרך לו להגירה לארה"ב. מסתבר במקום לתכנן איד להעניש את הברנש, ארגנו עבורו השניים מגבית קטנה.

בתוך תקופה קצרה הגיע לעיירה מכתב מאמריקה, בו מבשר לייבל על הגעתו בשלום. ופיו מלא תודה והכרת טובה לנשמות הטהורות שבמקום לנקום בו - שיקמו אותו. הוא השיג את היעד שלו מכסף כשר, והם זכו לחלק בעולם הבא... [מרשימת זיכרונותיו של בן העיירה, שמשון ברעודה ממקסיקו].

ר' מאט'ס מעיירת "מְעֵדוֹעֵדִיטש" שבבלארוס, הייתה "חברה לפתרונות לוגיסטיים". טוב, אז עוד לא קראו ל"חברת הובלות" בשמות כאלו מפוצצים. גם לא היו לו משאיות, כי אם כמה סוסים בעזרתם הוביל גזעי-עץ מיערות הסביבה לנהר הסמוך. בשפת הנהר היו יוצרים מהגזעים מעין רפסודות, ומניחים להם לשוט עם הזרם לכיוון גרמניה.

מאט'ס זכה לשם-טוב, וכל סוחרי היערות השתמשו בשירותיו. האמון שרכשו לו היה בדיוק כמו האמון שהם רכשו לעצמם-בשרם!

את סוסיו האכיל מאט'ס בשיבולת שועל של סוחר התבואה, **ר' משה מרדכי טוקצ'ינסקי**. את המספוא רכש בהקפה ולא במזומן. פעם בחודש, בראש-חודש בשעה 8 בבוקר בדיוק, היה משלם על הסחורה. מכיוון שהמושג "העברה בנקאית" לא היה נפוץ בכפרים, היה מגיע בעצמו לשלם, או שהיה שולח שליח עם 100 רובל "עד להַתְּשָׁבְנוּת".

ויהי היום, ראש-חודש הגיע והכסף ממאט'ס מתמהמה. השעה כבר 12:00 בצהריים, ועדיין אין כל סימן לא ממאט'ס ולא מהשליח שלו... טוקצ'ינסקי מתפלא, ומחליט לקפוץ למְעֵדוֹעֵדִיטש לבדוק שהכל בסדר. כיון שפניו נתקלות במאט'ס הוא לא שומע התנצלות אלא להיפך: מה קרה שהפעם לא החזרת עם השליח קבלה על התשלום?

שליח: קבלה! על מה מדובר!...

מאט'ס מעדכן שכמו מידי ראש-חודש, כבר בשעה 6 בבוקר שלח שליח עם מאה רובל. השליח הפעם היה לייבל - הבן של הצורף המקומי עליו השלום.

אז איפה לייבל? כאילו בלעה אותו האדמה. השניים החלו לחשוש, שמא פקד אותו אסון? הוא הרי נסע עם כסף דרך היערות! ולייבל הוא הלוא המפרנס היחיד של אמו האלמנה ושלושת אחיו הקטנים, אוי ווי!

מאט'ס וטוקצ'ינסקי יצאו מיד לדרך על מנת לחפש את לייבל. נסעו לאט, סרקו וְרָחְרוּ בְּכָל המקומות דרכם היה אמור לייבל לעבור בדרכו. התעניינו אצל כל הנוסעים ועוברי-האורח שמא ראיתם? שמא שמעתם? שמא שמתם לב? אך הכל לשוא - אין קול ואין קשב.

* * *

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il